[2019] 3 S.C.R. 234

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9533)

ਫਰਵਰੀ 12, 2019

[ਰੰਜਨ ਗੋਗੋਈ, ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਖ ਜੱਜ, ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇਜੇ.]

ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ, 1970:

ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) (ਸੋਧੇ ਅਨੁਸਾਰ)-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਲਈ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ-ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੋਤਲਬੰਦ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਯਾਤ ਕੀਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸੌਦੇ ਲਈ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਇਕੋ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ 1914 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 13(a) ਅਤੇ 58(2)(e) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ-ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 59(a) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਕੇ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਟਿਕਾਊ ਵੀ ਹੈ-ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 13(a) r/w ਧਾਰਾ 58(2)(e) ਦੇ ਤਹਿਤ

ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ-ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ-ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914-ਧਾਰਾਵਾਂ 8, 6, 13(a) ਅਤੇ 58(2)(e)-ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2017-ਸ਼ਰਾਬ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਰੰਜਨ ਗੋਗੋਈ, ਭਾਰਤੀ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਲਈ) ਅਨੁਸਾਰ:

XXXXXX

1.1 ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਬਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਧਾਰਾ 13(a) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਕੱਲੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ

ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ, 1970 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ੀਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਆਰਡਰ, 1956 ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਧਾਰਾ 13 (a) ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5 ਅਤੇ 6 ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪੂਰੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 (a) ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। [ਪੈਰੇ 6, 10, 12][245- B, E; 248-A, E]

1.2 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ 59 (a) ਤਹਿਤ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13] [248-F]

1.3 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਧਿਨਿਯਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ, ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ

ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 14] [250-E]

XXXXXX

1.4 ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਉਪ-ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੈ, ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 01.04.2016 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ, 1970 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ 29.03.2017 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2017 ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਿਯਮ 1(2) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 01.04.2017 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਸੋਧ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਨੇ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 58(2)(e) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਯਤਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 13 (a) ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15] [250-F-H]

1.5 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58(2)(e) ਅਧੀਨ 'ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਅੰਤਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਛੋਟੇ ਸੰਖੇਪ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ

ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 (a) ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਕੇ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਸਥਿਰ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਦੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 13 (a) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਤਹਿਤ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 16] [251-A-E]

XXXXXX

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 237

1.6 ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (a) ਅਤੇ 58 (2) (e) ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ। ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 (a) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਐਕਟ

ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18] [251-H; 252-A-B]

ਅਕਾਦਸੀ ਪਾਧਾਨ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ **AIR 1963 SC 1047: [1963] Suppl. SCR 691;** ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (I) **(1995) 1 SCC 574: [1994] 4 Suppl. SCR 477;** ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (II) **(1996) 10 SCC 304: [1995] 6 Suppl. SCR 759;** ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪਲੇਟਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(2005) 1 SCC 679: [2004] 6 Suppl. SCR 496;** ਦੀਪਕ ਥੀਏਟਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, **(1992) Suppl. 1 SCC 684: [1991] 3 Suppl. SCR 242 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕੇ.ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ. ਦੇ (ਅਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ) ਅਨੁਸਾਰ:

1.1 ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 59 ਅਧੀਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ "ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ, 1970" ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 58 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9] [258-H; 259-A]

1.2 ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਅਤੇ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਪਾਸਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਧਾਰਾ 58 (2)

(e) ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 59 ਦੀ ਧਾਰਾ 58 ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। [ਪੈਰੇ 11, 12] [259-F-H; 260-A-B]

XXXXXX

1.3 ਸ਼ਬਦ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਨੂੰ ਵਿਓਂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ 'ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਰਥਹੀਣ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਮਹਾਨਤਾ - ਹਰ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਭਾਵ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਹਰਿਆਣਾ

ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖਪਤ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀ ਉਪ ਯੋਜਨਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ 1970 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13] [260-C-F]

1.4 ਨਿਯਮ 3 ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ "ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ" ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 59 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 14] [261-A-C]

XXXXXX

1.5 'ਨਿਯਮਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਥਾਰਟੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

1.6 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20] [263-D-E]

1.7 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਗੈਰ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਛੇਦ 19 ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇਧਾਰਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 19 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੇ ਨੀਤੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਜਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਉੱਦਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰੇ 24, 25] [266- H; 267-A-C]

1.8 ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਰਵਾਈ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ 'ਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਵਿਚ 'ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ। ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇਹ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। [ਪੈਰੇ 28, 29] [270-A-C]

XXXXXX

1.9 ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਦਲਾਲੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਖਰਚੇ, ਮੁਨਾਫਾ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਦਰਸਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੀਮਤ ਵੀ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਾਂ 'ਤੇ ਉਸੇ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 31] [270-G-H; 271-A]

1.10 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਟਾਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਰੀਦ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਜੋ 2016-17 ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਮਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜੋ ਖਰੀਦ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ 'ਖਰੀਦ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਗੇ। ਦੂਜਾ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੀਮਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਖੁਦ ਵੀ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਟਰਨਓਵਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਹ ਬ੍ਰਾਂਡ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਯਾਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੌਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਠੋਸ ਘਟਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ

ਹੋਵੇਗੀ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ, ਉਹ ਨਾ ਕਰੇ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। [271-B-H; 272-A]

XXXXXX

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 241

ਕੇਰਲ ਬਾਰ ਹੋਟਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **AIR 2016 SC 163: [2015] SCR 256 - ਵਿਲੱਖਣ।**

ਡੀ.ਕੇ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ **(1986) Suppl. SCC 20: [1986] SCR 479;** ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1996) 10 SCC 304: [1995] 6 Suppl. SCR 759;** ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (I) **(1995) 1 SCC 574 : [1994] 4**

Suppl. SCR 477; ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2005) 1 SCC 679 : [2004] 6 Suppl. SCR 496;** ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨਰੂਲਾ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ **AIR 1957 SC 1368;** ਕੂਵਰਜੀ ਬੀ. ਭਰੂਚਾ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅਜਮੇਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **AIR 1954 SC 220: [1954] SCR 873 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

XXXXXX

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ		
[1963] Suppl. S.C.R. 691	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 2
[1994] 4 Suppl. SCR 477	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 2
[1995] 6 Suppl. SCR 759	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 2
[2004] 6 Suppl. SCR 496	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 3
[1991] 3 Suppl. SCR 242	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 17

ਕੇ.ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ. ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿੱਚ		
[1986] SCR 479	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15
[1995] 6 Suppl. SCR 759	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 18
[1994] 4 Suppl. SCR 477	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 21
[2004] 6 Suppl. SCR 496	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 22
[2015] SCR 256	ਵਿਲੱਖਣ	ਪੈਰਾ 25

AIR 1957 SC 1368	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 23
[1954] SCR 873	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 25

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9533.

2017 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6870 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 26.05.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਗੋਪਾਲ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਮੁਖਰਜੀ, ਅਨਿਰੁਧ ਲੇਖੀ, ਰਵਿੰਦਰ ਨਿਝਵਾਨ, ਐਸ. ਐਸ. ਸ਼ਰਾਫ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਧੀ ਗੁਪਤਾ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਸੁਮਿਤ ਤੇਤੇਰਵਾਲ, ਵਿਸ਼ਵ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਕੇ. ਦੱਤਾ, ਉਗਰਾ ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ

ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ. 1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ 1970 (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ 2017 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਨਿਯਮ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ

ਬਾਹਰ ਬੋਤਲਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਤਲਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੋਤਲਬੰਦ)। ਸਾਲ 2017-18 ਲਈ ਰਾਜ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖੰਡ 9.5.1.2 ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਲ 2018-19 ਤੱਕ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਇਕੱਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਈ-ਬਿਡਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਟੈਂਡਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਯਤ ਕੀਮਤ 50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ।

XXXXXX

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (6) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਵਿਗਾੜ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। **ਅਕਾਦਸੀ ਪਾਧਾਨ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ**, AIR 1963 SC 1047 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਟ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ **ਨੇ ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (I),** (1995)1 SCC 574 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 14

ਦੀਆਂ ਸਖਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਇਕਲੌਤੇ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੁਬਾਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਨੇ **ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (II)** (1996) 10 SCC 304 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਅਤੇ 59 (a) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਗਲਤ ਸੀ। ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਵਾਲਾ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਥੋਕ ਵਪਾਰ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਅੰਤਰ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਰਕ ਜਾਂ ਗਠਜੋੜ ਸੀ।

3. ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਆਨੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਇਕੋ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਾਲੀਆ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂ ਬਦਭਾਵਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ **ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪਲੇਟਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ**

ਸੰਘ, (2005) 1 SCC 679 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਬੋਤਲਬੰਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਵਪਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਜੋ 0.64 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ 1.98 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਸੋਧ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਲੀਆ ਵਧਾਉਣਾ, ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਅਸਲ ਬੋਤਲਬੰਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿੱਚ ਬੋਤਲਬੰਦ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਧਾਰਾ 59 (a) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਨਿਯਮ 24 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਤਹਿਤ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ।

XXXXXX

4. 2017-2018 ਲਈ ਇਕਲੌਤੇ L-1BF ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ. ਕੇ. ਦੱਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੰਕੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਬਕਾਰੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਹਨ ਜੋ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ।

5. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਤਹਿਤ ਇਕੱਲੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਉਪ-

ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ, ਧਾਰਾ 13 (b) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 59 (a) ਤਹਿਤ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਤਹਿਤ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 58 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13 (a) ਵਿੱਚ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ। ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

" (xiv) ਖੰਡ (i-eeee) ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਖੰਡ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ: -

(i-eeee) ਫਾਰਮ L-1BF ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ–

XXXXXX

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ
ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ.]

(a) ਨਿਯਤ ਕੀਮਤ 50,00,00,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗੀ।

(b) ਫਾਰਮ L-1BF ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਈ-ਬਿਡਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(c) ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ।"

6. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਬਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 13 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"ਵਫ਼ਦ:

(a) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 14, 21, 22, 31, 56 ਅਤੇ 58 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(b) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਆਬਕਾਰੀ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਬਕਾਰੀ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (a) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀ ਹੈ। "

7. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58, ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ:

(1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਬਕਾਰੀ ਮਾਲੀਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

.....

XXXXXX

(e) ਉਸ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਲਈ ਅਤੇ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੁਆਰਾ ਠੇਕੇ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਅਤੇ ਪਾਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ;

(3) ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ: - ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਏ ਜਾਣ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਕੱਲੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

8. ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 4 ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

"3. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ੀਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4. ਹਰੇਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਮਾਰਤ/ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

9. ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ੀਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਆਰਡਰ, 1956 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਰਡਰ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਧਿਆਇ D ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“6. ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਥੋਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਫਾਰਮ L-2 ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੰਸ ਸ਼ੁਦਾ ਠੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਹ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। L-2 ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ”

XXXXXX

10. ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (a) ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

11. **ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (II) (** supra) ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਰਨਾਟਕ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ 1965 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਸੀ:

"71 (1): ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ -

.....

(e) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

(f) .....

(g) .....

(h) ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"11. ਐਕਟ ਖੁਦ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਜ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਕੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।"

XXXXXX

12. ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 5 ਅਤੇ 6 ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:

"5. ਪ੍ਰਚੂਨ ਅਤੇ ਥੋਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚੂਨ ਅਤੇ ਥੋਕ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

6. ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਾਸ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ -

(a) ਇਹ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ;

xxxxx"

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪੂਰੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 (a) ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ।

13. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ 59 (a) ਤਹਿਤ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

“59. ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ:-

ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,

(a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(i) ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ, ਸਥਾਪਨਾ, ਤਬਦੀਲੀ, ਮੁਰੰਮਤ, ਨਿਰੀਖਣ, ਨਿਗਰਾਨੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਟਿੰਗਾਂ, ਯੰਤਰਾਂ, ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ;

XXXXXX

(ii) ਭੰਗ ਦੇ ਪੌਦੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੌਦੇ ਦੇ ਸਵੈ-ਚਾਲਿਤ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ;

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਰੀ ਉਤਪਾਦਕ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਤਾਰੀ ਦੀ ਟੈਪਿੰਗ ਜਾਂ ਡਰਾਇੰਗ;

(b) ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

(c) ਕਿਸੇ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੋਦਾਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ;

(d) ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਭੰਡਾਰਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ;

(e) ਕਿਸੇ ਡਿਊਟੀ ਜਾਂ ਫੀਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

(f) ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(i) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਜਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ii) ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਨਿਰਮਾਤਾ ਜਾਂ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਉੱਚ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਘੱਟ ਤਾਕਤ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ;

(iii) ਕਿੰਨੀ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚੇ ਜਾਣਗੇ, ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ;

(iii-a) ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ।

(iv) ਨਕਦੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ;

(v) ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ;

XXXXXX

(vi) ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

(vii) ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਟਰਨਾਂ; ਅਤੇ

(viii) ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਨਿਯਮ;

(g) (i) ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਪਿਰਿਟ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(ii) ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸਪਿਰਿਟ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ;

(iii) ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸਪਿਰਿਟ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(h) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(i) ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

(j) ਲੀਜ਼, ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

14. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ, ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

15. ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਉਪ-ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੈ, ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 01.04.2016 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ, 1970 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ 29.03.2017 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2017 ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਿਯਮ 1(2) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 01.04.2017 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਸੋਧ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਨੇ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 58(2)(e) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 13 (a) ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।

XXXXXX

16. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਅਧੀਨ 'ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਅੰਤਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਛੋਟੇ ਸੰਖੇਪ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 (a) ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ

ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਕੇ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਸਥਿਰ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਦੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 13 (a) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਤਹਿਤ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

17. **ਦੀਪਕ ਥੀਏਟਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ**, 1992 ਦੇ Supp (1) SCC 684,

"4. ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਰੋਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ 12 (3) ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਦਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। "

18. ਇਸ ਲਈ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (a) ਅਤੇ 58 (2) (e) ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 58 (2) (e) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 (a) ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਠਾਈ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ।

XXXXXX

19. ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਕੇ.ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ. 1. ਭਰਾ ਜਸਟਿਸ ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ 2017 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6870 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੰਪਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਪਿਰਿਟਾਂ ਅਤੇ ਵਾਈਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 06.03.2017 ਨੂੰ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਲਈ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ 01.04.2017 ਤੋਂ 31.03.2018

ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੰਡ 9.5.1.1 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਯਾਤ ਕੀਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ (BIO) ਲਈ L-1BF ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਥੋਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬੀਅਰ ਸਮੇਤ IFL (BIO) ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ L-1s, L-4 ਅਤੇ L-5s, L-12Cs ਅਤੇ L-12Gs ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖੰਡ 9.5.12 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ L-1BF ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਥੋਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਿਭਾਗੀ ਪੋਰਟਲ ਰਾਹੀਂ ਈ-ਟੈਂਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨਿਯਤ ਕੀਮਤ 50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। L-1BF ਵਾਸਤੇ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“(vi) ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਲੈਂਡਿੰਗ ਕੀਮਤ, ਖਰਚਿਆਂ, ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਮਾਰਜਨ, ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਿਮਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਰੇਗਾ।”

3. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਖੰਡ 9.5.1.2 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੀਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2017 ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ 01.4.2017 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ 1970 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 24 (i-eeee) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

XXXXXX

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ
ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ.] 253

"3. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 24 ਵਿੱਚ,-

(xiv) ਖੰਡ (i-eeee) ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਖੰਡ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ:-

"(i-eeee) ਫਾਰਮ L-1BF ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ–

(a) ਨਿਯਤ ਕੀਮਤ 50,00,00,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗੀ।

(b) ਫਾਰਮ L-1BF ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਈ-ਬਿਡਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

(b) ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇੱਕ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਵੇਗਾ।

(d) ਜੇ ਇਕਲੌਤੇ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਨਿਯਤ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਯੋਗ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਇਕਾਈ ਨੂੰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। L-1BF ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸਟਾਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪਰਮਿਟ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਲੇਬਲ ਫੀਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।

4. ਜਿਹੜਾ ਆਧਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਸਿਨਹਾ ਜੇ. ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਅਧੀਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 58 ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੈ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 ਅਤੇ 59 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

“58. ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਬਕਾਰੀ ਮਾਲੀਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

(2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: -

(a) ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ;

(b) ਧਾਰਾ 13, ਖੰਡ (b) ਅਧੀਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

(c) ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ;

(d) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਆਬਕਾਰੀ ਬੋਤਲ ਦੇ ਆਯਾਤ, ਨਿਰਯਾਤ, ਆਵਾਜਾਈ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਬੋਤਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਰਣਨ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ, ਕੀਮਤ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ।

(e) ਉਸ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਲਈ ਅਤੇ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਠੇਕੇ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਅਤੇ ਪਾਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ;

(f) ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖਪਤ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਠੇਕੇ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ;

(g) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਲਈ;

(h) ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

(i) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ, ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ।

(j) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਲਈ;

(k) ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸ਼ਰਾਬਪੀਣ, ਜੂਆ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਾੜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿਣ ਲਈ;

XXXXXX

(l) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਛਪਾਈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵੰਡ ਜਾਂ ਵਿਭਾਜਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣਾ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ:-

(m) ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਛਾਪੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰ, ਕਿਤਾਬ, ਕਿਤਾਬਚੇ, ਪਰਚੇ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ, ਵੰਡ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੰਡ (1) ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ;

(n) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰ, ਕਿਤਾਬ, ਕਿਤਾਬਚੇ, ਕਿਤਾਬਚਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਂ ਮਾਮਲਾ [ਖੰਡ (1) ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ] ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ

(o) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

(3) ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ - ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਏ ਜਾਣ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

59. ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ - ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(i) ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ, ਸਥਾਪਨਾ, ਤਬਦੀਲੀ, ਮੁਰੰਮਤ, ਨਿਰੀਖਣ, ਨਿਗਰਾਨੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਿਟਿੰਗਾਂ, ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ, ਨਿਰਮਾਣ, ਤਬਦੀਲੀ, ਮੁਰੰਮਤ, ਨਿਰੀਖਣ, ਨਿਗਰਾਨੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ;

(ii) ਭੰਗ ਦੇ ਪੌਦੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੌਦੇ ਦੇ ਸਹਿਜ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ।

XXXXXX

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਰੀ ਉਤਪਾਦਕ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਤਾਰੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਅਵੈਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

(b) ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲਬੰਦ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ।

(d) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੋਦਾਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ।

(e) ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਭੰਡਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ;

(f) ਕਿਸੇ ਡਿਊਟੀ ਜਾਂ ਫੀਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

(g) ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ: -

(i) ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਜਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ;

(ii) ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਨਿਰਮਾਤਾ ਜਾਂ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਉੱਚ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ;

(iii) [ਉਹ ਮਾਤਰਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚੇ ਜਾਣਗੇ], ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ;

(iii-a) ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ;

(iv) ਨਕਦੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ;

(v) ਕਿਸੇ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ;

(vi) ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਹਾਤੇ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ;

(vii) ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਰਿਟਰਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ; ਅਤੇ

XXXXXX

(viii) ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਨਿਯਮ;

(g-i) ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਪਿਰਿਟ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(ii) ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸਪਿਰਿਟਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ;

(iii) ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਸਪਿਰਿਟਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ;

(h) ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(i) ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

(j) ਲੀਜ਼, ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ:

ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“5. ਪ੍ਰਚੂਨ ਅਤੇ ਥੋਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ –

[ਰਾਜ] ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੇ (ਹਰਿਆਣਾ) ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ [ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ] ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚੂਨ ਅਤੇ ਥੋਕ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਪੂਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਚੂਨ ਅਤੇ ਥੋਕ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 6 (a) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“6. ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਾਸ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ -

XXXXXX

(a) ਇਹ ਪੂਰੇ [ਹਰਿਆਣਾ] ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ;

(b) .....

(c) .....

(d) ....."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 6 ਵੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਹੈ ਜੋ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“8. ਆਬਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ –

(a) [ਰਾਜ] ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ [ਰਾਜ] ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਆਬਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ।”

(b) ...

(c) ...."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

8. ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“9. ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ - ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੋ

ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

9. ਧਾਰਾ 59 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ "ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ, 1970" ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹਨ।

XXXXXX

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ
ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ.] 259

ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 58 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34 ਅਧਿਆਇ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

“34. ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਅਤੇ ਪਾਸਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਮਿਆਦ ਲਈ ਫੀਸ –

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ,-

(a) ਅਜਿਹੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ;

(b) ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ;

(c) ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣ;

(d) ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ;

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) .....

(3) ....."

10. ਧਾਰਾ 35 ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"35. (1) ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ- ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ [ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ] ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

11. ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 58 'ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

1) ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ, ਪਰਮਿਟਾਂ ਅਤੇ ਪਾਸਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ;

2) ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ, ਪਰਮਿਟ ਜਾਂ ਪਾਸ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ;

XXXXXX

12. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 59 ਦੀ ਧਾਰਾ 58 ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸਪਲਾਈ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

13. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1995 (1) SCC 351 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ

'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ 'ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਰਥਹੀਣ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਝਾੜੂ ਲੀਗਲ ਮੈਕਸਿਮ ਓਮਨੇ ਮਾਜੁਸ ਕੰਟੀਨੇਟ ਵਿੱਚ ਮੈਕਸਿਮ ਸੇ ਮਾਈਨਸ ਵਿੱਚ ਮੈਕਸਿਮ ਦੇਖੋ) ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਰਥਾਤ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਚੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖਪਤ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਬਾਇਲੀ ਉਪ ਯੋਜਨਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਯਮ, 1970 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"3. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ, ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ੀਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

XXXXXX

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ
ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ.] 261

14. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ "ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ" ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 59 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

15. ਅਸਲ ਵਿੱਚ 'ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਡੀ. ਕੇ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ 1986 (Suppl.) SCC 20 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਂਡ ਮਿਨਰਲਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ)

ਐਕਟ, 1957 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਤਹਿਤ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

“30. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 15 (1) ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਧਾਰਾ 13 ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਛੋਟੇ ਖਣਿਜਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਧਾਰਾ 13 (1) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ 15 (1) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿਵਸਥਾ "ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ" ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਰਟਰ ਆਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, ਤੀਜਾ ਸੰਸਕਰਣ, "ਅਧਿਨਿਯਮਤ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ; ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ; ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਾਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 13 (1) ਅਤੇ 15 (1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਘੂ ਖਣਿਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਭਵਿਤ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਦੇਣ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ, ਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 15 (1) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਘੂ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਣਿਜ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣਾ ਜਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 (1) ਅਤੇ 15 (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਅਤੇ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਬਲਕਿ "ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ" ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ।

XXXXXX

16. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਖਣਿਜ (ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ) ਐਕਟ, 1957 ਦੀ ਧਾਰਾ 13, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ:

“13. ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ –

(1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਭਾਵਿਤ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ:-

* * * *

(i) ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ, ਫੀਸਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਇਲਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ -

(i) ਸੰਭਾਵਿਤ ਲਾਇਸੈਂਸ,

(ii) ਖਾਣ ਲੀਜ਼,

(iii) ਖਣਿਜ ਖਣਨ, ਖਣਨ, ਖੁਦਾਈ ਜਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ;

* * * *

(r) ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

17. ਹਾਲਾਂਕਿ, 'ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਮੈਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) () ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

XXXXXX

18. ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ 1996 (10) SCC 304 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ,

ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਰਨਾਟਕ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1965 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਠਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1965 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 58 (2) (e) ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿਚ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਤਰਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਥੋਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਾਲ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ।

19. ਅਦਾਲਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਮੈਂ ਕਰਨਾਟਕ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 71 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 71 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਧਾਰਾ 71(1) ਦੀ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਵੇਗੀ।

20. ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਜਸਟਿਸ ਨਵੀਨ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

21. ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਇਕੋ-ਇਕ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦੋ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19

(1) (g) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ; 1995 (1) SCC 574 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

“22. ਕੂਵਰਜੀ ਬੀ. ਭਰੂਚਾ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ AIR 1954 SC 220 ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ 1915 ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਧਿਨਿਯਮ 1 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (g) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪੰਜ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ:

XXXXXX

(a) ਅਨੁਛੇਦ 19 (6) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਕ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਸਖਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਅਨੈਤਿਕ ਜਾਂ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਜਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਨਿਯਮ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੱਤ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਜਬ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੋਰ ਦੁਆਰਾ, ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ, ਵਰਤੇ ਗਏ, ਨਿਰਮਿਤ ਜਾਂ ਵੇਚੇ ਗਏ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਤਰਨਾਕ ਸ਼ੈਲੀ ਦੁਆਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ, ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਾਲੀਆਂ ਥਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ. ਕ੍ਰੋਲੇ ਬਨਾਮ ਹੈਨਰੀ ਕ੍ਰਿਸਟੇਨਸਨ ਵਿੱਚ ਫੀਲਡ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ; 34 LED 620 : 137 US 86 (1890) ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਹਰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ... ਉਸ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵਰਜਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਲਾਭ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸੰਘੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ। ਰਾਜ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ, ਇਸਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੁਆਰਾ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗੀ. ... ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਿਧਾਨਕ ਇੱਛਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।”

(b) ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਖਾਤਮਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਜੋ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਆਫ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਬਨਾਮ ਬੈਂਕ ਆਫ ਨਿਊ ਸਾਊਥ ਵੇਲਜ਼; 1950 AC 235: (1949) 2 All ER 755 ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਪੋਰਟਰ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ:

"ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਰ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "

(c) ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

22. ਮੈਂ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 2005 (1) SCC 679 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਈ-ਟੈਂਡਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਜੋ ਈ-ਟੈਂਡਰ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੇ ਮਾਲੀਆ ਰਾਹੀਂ ਵਧੇਰੇ ਰਕਮ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਦੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਜਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

23. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੇਰਲ ਬਾਰ ਹੋਟਲਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 2016 SC 163 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ

ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਵਿਕਲਪ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਮਨਾਹੀ, ਦੂਜਾ ਹੈ ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਨਿੱਜੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ:

"24. ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੁੰਦਰਮ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ **ਖੋਡੇ** ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਵਧੇਰੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (g) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 19 (6) ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 47 ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਯੋਗ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਜਬ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨਰੂਲਾ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ, AIR 1957, SC 1368 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖੋਡੇ ਦੇ ਕੇਸ (supra) ਵਿੱਚ, ਪੀਣ ਯੋਗ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕੇਰਲ ਬਾਰ ਹੋਟਲਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੇਸ (supra) ਦਾ ਪੈਰਾ 27 ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“27. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਣ ਯੋਗ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (g) ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

XXXXXX

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਪਿਰਿਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਨਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੇ.] 267

24. ਮੈਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾਂਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਗੈਰ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਛੇਦ 19 ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾਧਾਰਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 19 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

25. ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜੇ ਨੀਤੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ

ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਉੱਦਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੈਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਬਾਰ ਹੋਟਲ ਕੇਸ Supra ਦੇ ਪੈਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੂਵਰਜੀ ਬੀ. ਭਰੂਚਾ ਬਨਾਮ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅਜਮੇਰ ਅਤੇ ਹੋਰ AIR 1954 SC 220 ਅਤੇ ਖੋਡੇਜ਼ ਕੇਸ (Supra) ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

26. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਏਜੰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਹੈ:-

"32. ਨੀਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਪਸਟ੍ਰੀਮ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡਾਊਨਸਟ੍ਰੀਮ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਭਾਵ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਾਰਾਂ, ਕਲੱਬਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਨਜਿੱਠਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਨਜਿੱਠਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਇਕਲੌਤਾ ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਬ੍ਰਾਂਡ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਡੀਲਰ ਜਾਂ ਡੀਲਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੁਗਤਾਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੂਜਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

XXXXXX

33. ਅਸੀਂ ਮੰਨਾਂਗੇ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪੂਰਕ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਪਰਮਿਟ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਚੁਣਨ ਅਤੇ ਚੁਣੋ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਯੋਗ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੇ ਹਰੇਕ ਯੋਗ ਧਿਰ ਨੂੰ ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਭੇਦਭਾਵ ਜਾਂ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਪਦੰਡ ਬੋਲੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ।

34. ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਕਿ L-1BF ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕਲੌਤੇ ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਏਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਡੀਲਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ, ਇਕੱਲੇ ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਕੋਲ ਇਹ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੇਗਾ। ਇਕਲੌਤਾ ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਕੁਝ ਡੀਲਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ। ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਰਾਜ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਨਿਲਾਮੀ ਅਤੇ ਟੈਂਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਕੇਸ ਲਓ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਰਾਜ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਉਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਉਸ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟੈਂਡਰ ਮੰਗਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਧਿਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਠੇਕੇਦਾਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ

ਹੋਣਗੇ। ਖੇਡ ਦੇ ਨਿਯਮ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

XXXXXX

27. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਕਿ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਲੌਤਾ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ, ਲੰਬੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। BIO ਸਪਲਾਇਰ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੀ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬ੍ਰਾਂਡ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਣਉਚਿਤ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ

ਕਿ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਮੰਗੇ ਗਏ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਮੰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਪੱਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਬਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕਲੌਤੇ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਪਲਾਇਰਾਂ 'ਤੇ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਐਂਡ ਬੈਲੇਂਸ ਦੀ ਘਾਟ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

28. ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਰਵਾਈ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ 'ਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਵਿਚ 'ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ। ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇਹ ਵੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਪਿਛੜਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

29. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ।

30. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 5 ਸਟਾਰ ਹੋਟਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ BIO ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਟਾਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2017 ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ BIO ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਕੱਲੇ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪਿਰਿਟਸ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ BIO ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ 25% ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਪਰਨੋਡ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ BIO ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ 30% ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪਰਨੋਡ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

31. ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਬ੍ਰਾਂਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਦਲਾਲੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਲੈਂਡਿੰਗ ਕੀਮਤ, ਖਰਚੇ, ਮੁਨਾਫਾ ਮਾਰਜਨ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀਮਤ ਵੀ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੈਕਸਾਂ 'ਤੇ ਉਸੇ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

32. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਟਾਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਰੀਦ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਜੋ 2016-17 ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜੋ ਖਰੀਦ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ 'ਖਰੀਦ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਗੇ। ਦੂਜਾ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੀਮਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਖੁਦ ਵੀ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਾਂਗਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਟਰਨਓਵਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬ੍ਰਾਂਡਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ

ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਹ ਬ੍ਰਾਂਡ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਯਾਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੌਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਠੇਸ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਾਂਗਾ ਕਿ ਰਾਜ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਹ ਨਾ ਕਰੇ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

XXXXXX

ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੈਂ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi